

РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН КАНОНІЧНИМ ПРАВОМ

Сабадаш О., студентка гр. Ю-65

Канонічне право, як підкреслював академік С. Дністрянський, не є новим витвором. При вирішенні приватноправових справ церква живилася римським правом, змінивши його настільки, наскільки цього ждали дух християнської етики і окремі правові відносини католицького духовенства.

Робота над кодифікацією канонічного права Східних Церков була розпочата у 1929 р. і закінчилася у 1990 році. Кодекс канонів Східних Церков було проголошено Папою Іоаном Павлом II 18 жовтня 1990 року. Кодекс поширює свою дію на вірних, на різні церковні інституції, які є суб'єктами канонічного права.

У Кодексі канонів Східних Церков є чимало норм, які засвідчують підставність внесення канонічного права до системи соціальних регуляторів цивільних відносин.

У Титулі XIX "*Особи і юридичні акти*" міститься Глава "Особи", у якій дається характеристика фізичної та юридичної особи.

Згідно з канонам 909, повнолітнім є той, кому виповнилося вісімнадцять років. Неповнолітній до закінчення сьомого року життя називається дитиною і не відповідає за свої вчинки. Після закінчення сьомого року життя припускається, що він користується розумом. При виконанні своїх прав неповнолітній підлягає владі батьків або опікуна.

За канонам 920, юридичними особами є сукупність осіб чи сукупність речей. Юридичними особами визнано Церкви свого права, провінції, єпархії, екзархів та інші інститути. Юридичною особою може бути визнана спільність щонайменше трьох осіб. Кожна юридична особа засновується на підставі спеціального дозволу компетентної церковної влади.

Багато цікавих, співзвучних зі світським правом норм є у Главі "Юридичні акти". Для забезпечення *правосильності* юридичного акта у каноні 931 міститься вимога, згідно з якою він має бути здійснений особою, здатною до цього, і в ньому мають бути наявні усі його конститутивні елементи, а також виконані формальності і вимоги, встановлені правом для правосильності акта. Припускається правосильність юридичного акта, якщо дотримана вимога щодо його зовнішніх елементів, тобто форми.

Згідно із канонам 932, юридичний акт, здійснений під впливом зовнішнього насильства, якому особа ніяк не могла протистояти, вважається недійсним.

Кодекс встановлює особливу процедуру відчуження церковного майна: наявність згоди представника Церковної влади.

Науковий інтерес має Титул ХХХ "Давність і обчислення строків". У каноні 1540 давністю визнано спосіб набуття або втрати суб'єктивного права, а також звільнення себе від обов'язків.

За канонам 1542, не підлягають давності права та обов'язки, які безпосередньо стосуються духовного життя вірних, що може служити додатковим аргументом на підтвердження правильності позиції, закріпленої у статті 268 ЦК щодо непоширення давності на вимоги, які впливають із порушення особистого немайнового права фізичної особи. Визначаючи правила обчислення строків, канон 1546 зазначає, що день, від якого починається обчислення, не враховується в термін.

Кодекс канонів Східних Церков містить і цілу низку норм, які мають загальнотеоретичне значення. Йдеться про Титул ХХІХ "Закон, звичай і адміністративні акти". "Закони стосуються майбутнього, а не минулого, хіба що в них виразно застерігається про минулі речі" (канон 1494). Тобто, мова йде про загальну неможливість зворотної дії закону.

Про заповнення прогалини в канонічному праві йдеться у каноні 1501. У каноні подається спосіб застосування цивільного права (Цивільного кодексу). Норми цивільного права, до якого відсилає церковне право, мають застосовуватися, якщо вони не суперечать Божому праву і якщо в канонічному праві немає іншого застереження. Тобто, це означає, що, вирішуючи спір, зокрема майновий, Церковний суд має право керуватися нормами цивільного законодавства.

Окрема Глава цього Титулу присвячена звичаю: жоден звичай не може ніяким чином змінити Боже право. Силу права може мати тільки такий звичай, який є розумним і впровадженим спільнотою через *тривалу* і *мирну практику*. Компетентному церковному законодавцеві надано право затверджувати звичай, який, збігаючись з канонічним правом, діяв безперервно протягом тридцяти років.

Сфера застосування канонічного права в сучасних умовах є обмеженою. Для того, щоби церковний суд розглядав спір між двома вірними, потрібна їхня згода. Примусове виконання рішення церковного суду за допомогою державних інструментів забезпечено бути не може. Наукова система православного канонічного права була запропонована сербським православним єпископом Нікодимом Мілашем (1845-1915 рр.) - Православне Церковне Право, 1897 р. Однак канони православного права не зібрані в одній книзі, які б підлягали застосуванню усіма Православними Церквами.

Наук. кер.- Яцина О.М., ст. викладач кафедри права